

KARIUOMENĖS LAIKRAŠTIS

LIETUVOS KARIUOMENĖS LAIKRAŠTIS = EINA TRIS KARTUS PER SAVAITĘ

Gerbkime save ir kovokime

Kasdieniniame gyvenime mes kartais pastebime eilę negeistinių ir šalintinių reiškinių. Vienas tokių ypačiai blogų reiškinių yra negerbimas savęs, t. y. neįvertinimas ir net dažnas neigimas viso to, kas sava, lietuviška, kas sukurta savomis rankomis, savu protu ir iš savos medžiagos. Yra žmonių, kurie, rodos, nedaug ką gero mato mūsų krašte. Jiems niekam esanti verta ir mūsų literatūra, ir mūsų kultūriniai užsimojimai, ir įvairių mūsų gyvenimo sričių gražios pastangos bei ligšiol nuveikti dideli darbai.

Vieni šių žmonių, tiesa, nuoširdžiai sielojasi įvairiomis mūsų gyvenimo spragomis ir jie dažnai suka galvą, kuria naudingus projektus, kelia eilę vertingų sumanymų, kuriais siekiama šalinti pasireiškiančias negeroves. Tai yra geravaliai tautiečiai, kurie, keldami negeroves, neturi jokio asmeniško išskaičiavimo, o tik visu rimtumu ir nuoširdumu rūpinasi, kad Lietuva visose srityse žengtų pirmyn, ir kad jos pažangai niekas neįstengtų užkirsti kelio. Šiems tautiečiams čia tenka pagarba. Tačiau yra ir kita „kritikų“ rūšis, tikriausiai sakant, įvairūs niurnos, kuriems niekas niekada nepatinka, jie visur mato tik juodas dėmes, tačiau patys nedaro nė žingsnio, kad blogi reiškiniai būtų galima laiku likviduoti.

Mūsų minimi „kritikai“ vieni yra sąmoningi mūsų viešojo gyvenimo kenkėjai, o kiti — tik pirmųjų rūporai, t. y. nesąmoningas elementas. Tačiau ir vienus ir kitus mums tenka vertinti labai neigiamai. Pirmųjų tarpe nemaža pasitaiko įvairių svetimų agentų, kurie čia savo nuolatine „kritika“ mūsų tarpe sėja nepasitikėjimą ir nepasitenkinimą savimi, savo valstybe ir jos ateitimi. Jie žino, kad tauta, nustojusi pasitikėjimo savo jėgomis, yra menkavertė tauta, kuriai ateitį diktuoja jau ne jos pačios gyvybiniai interesai, bet pašalinės ir kenksmingos jėgos.

Su šiuo gaisru kovoti policinėmis priemonėmis yra sunkiai įmanoma. Kovon su svetur paruoštais ir čia atsiųstais agentais reikia mobilizuoti visos tautos jėgas, o pirmiausia šiame fronte turėtų kovoti mūsų organizuoti visuomenė. Tačiau, kuriuo būdu ir kuriomis priemonėmis? Pirmiausia visus „kritikus“ reikia griežtai sudrausti. Visuomenė turi žinoti ir suprasti, kur prasideda ir baigiasi pozityvi kritika, o kur pilami tik žalingi nuodai ir mėtomi įvairūs šmeižtai. Visuomenės pareiga atskirti pelus nuo grūdų. Jos taip pat pareiga remti naudingus sumanymus, pastebėti negeistinius reiškinius ir į juos atkreipti administracinių organų akis. Kai mūsų krašte bus daugiau akylumo ir nebus ranka mojama į tai, kas skubiai šalintina, tada ir svetimieji agentai bus priversti nutilti.

Šiais karo laikais svetimų agentų veikla yra ypačiai pavojinga. Jie savo juodu darbu mūsų mažiau kri-

tišką visuomenę gali pastūmėti vienam ar kitam negeistinam veiksmui. Todėl visuomenei reikia būti itin atsargiai ir nepasiduoti tų agentų varomai propagandai. Juo blogiau, kai tos propagandos rūporais tampa mūsų tautiečiai. Jų manymu, „savikritika“ arba „negerovių iškelimas“, o mūsų manymu, savęs niekinimas yra darbas patamsių gaisro, tik jokia būdu ne doras ir patriotiško tautiečio.

Tautai ir valstybei saugoti įstatymas numato aštrias bausmes už viešą mūsų valstybės ir mūsų tautos niekinimą. Tačiau įstatymas ne visus niekintojus gali laiku pasiekti. Dėl to kiekvienu metu juos privalo pasiekti visuomenė. Juk gyvename karo metą, todėl kiekvienas mūsų visuomenės narys turi būti paruoštas karys ne tik atviroms kovoms kautynių laukuose, bet juo labiau jis turi būti karys valstybės viduje ir negailėstingai kovoti su visais tais, kurie kenkia mūsų vidaus saugumui ir griauia Lietuvos valstybės sveikus pagrindus.

Negailėstinga ir beatodairė kova ypačiai turi būti paskelbta visiems tiems, kurie drįsta mažinti mūsų pasitikėjimą ginkluotomis krašto pajėgomis. Šitie žmonės be jokių abejojimų yra suinteresuoti mūsų jėgomis.

Kova su tautos ir valstybės niekintojais yra palaiminga, kilni ir garbinga kova. Į ją įsitraukime visi tiek, kad svetimam gaisrui neliktų vietos ir nebūtų tikslo mus silpninti. Šia prasme veikdami, mes kartu stiprinkime savo lietuvišką dyvisą ir tautinį atsparumą, ugdykime tikėjimą Lietuva, jos kariuomene ir mūsų tautos šviesia ateitimi.

KARIUOMENĖS VADO PADĖKA

Kariuomenės Vado įsakyme Nr. 38 š. m. rugsėjo 25 d. paskelbta:

Paleidžiamiesiems iš tikrosios tarnybos atsargos kariams dėkoju už kario pareigų supratimą, tvarkingą ir greitą atvykimą į šaukimo vietas ir už drausmingumą bei stropų pareigų pildymą kariuomenės dalyse.

Linkiu tvarkingai, kaip geriems kariams pridera, grįžti į savo namus ir, vaisingai dirbant savo kasdienes darbus, visuomet būti pasirengusiems, Tėvynei pašaukus, dar geriau atlikti garbingą kario pareigą.

Palikime geriausius atsiminimus

Mūsų Vidaus tarnybos statute yra trumpai ir aiškiai pasakyta, kad santykiuose su vietos gyventojais kiekvienas karys turi palikti apie save kuo geriausius atsiminimus. Kiekvienas uniformuotas vyras puikiai supranta, apie kokius atsiminimus čia kalbama. Taigi, visose mūsų krašto vietose savo kariuomenei ir atskiriems kariams rodomas visuomenės nuoširdumas, gera valia ir noras kuo reikalingiausiu pagelbėti — turėtų būti mūsų visų gerai suprastas ir ryškiai įvertintas. Bet kuris nenuoširdumas, nekreipimas reikiamo dėmesio nors ir į smulkiausią vietos gyventojų nuosavybę, be jokio reikalo vienam kitam geros valios jautresniam tautiečiui galėtų mesti nors ir nereikšmingą šešėlį gražiam kariuomenės ir gyventojų santykiavimui. Paprasčiausia logika sako, kad kariai ir gyventojai, tai tie patys žmonės, tie patys savieji. Kariai yra lyg ir svečiai, apsigyvenę pas vietos žmones ar šalia jų kariuomenės vadovybės krašto saugojimu planu ir sprendimu. Tai tikrai tų pačių žmonių pasikeitimas vietos atžvilgiu. Tuo būdu ar gali rasti bent vienas garbingą kario uniformą dėvįs vyras, kuris sąmoningai bet kuriuo būdu užgauliotų vietos gyventojus, negerbtų jo turto ar bent savo bendru elgesiu ir kalba ugdytų bet kurį nenuoširdų ar tuščią pasipūtimą, tarsi būtų iš kito dangaus iškritęs. Kiekvienas juk žino, kad jo paties tėviškėje ar pas jo artimuosius bei gimines taip pat gyvena ir bendrauja toki pat mūsų kariuomenės vyrai, tie patys atsargos ir tikrosios tarnybos kariai, saugodami mūsų visos Tėvynės ir visų Lietuvos žmonių laisvę, ramų kasdieninį darbą, turtą ir visą savarankišką gyvenimą. Taigi savaime suprantama, kad bet kuris panašus nepavyzdingumas vietos gyventojų tarpe galėtų palikti ateičiai ir kitam didžiajam krašto saugumo reikalui nemalonių atsiminimų.

Iš paskelbtų pranešimų matome, kad visiems gyventojams už susisiekiimo priemonės, už arklius, kitus įvairius daiktus ir patiems gyventojams už dalyvavimą su savo priemonėmis — bus atlyginta. Iš paskelbtųjų normų matyti, kad tas atlyginimas yra gana aukštas. Taigi, kariuomenės vadovybė, nors ir šiam visiems svarbiausiam krašto saugumo reikalui, niekuo nepasinaudojo veltui ir už viską bus tinkamai atlyginta. Todėl šis principas turi būti gerai žinomas ir kiekvienam kariui, kad iš savo pusės ir jis būtų vietos žmonėms griežtai teisingas, nuoširdus ir korektiškas, kad savo tautiečiams už suteiktą pagalbą ir parodytą nuoširdumą taip pat atsilygintų tomis moralinėmis gražaus santykiavimo vertybėmis, kurios ir paliks visame mūsų krašte apie savo mieluosius krašto saugotojus kuo geriausius atsiminimus. Tik taip elgdamiesi mes būsime supratę tą prasmingą statuto dvasią ir linkmę, privalomą kiekvienam kariui.

Antra vertus, tik kultūringo, nuoširdaus, teisingo ir įstatymais numatyto griežto elgimosi akivaizdoje mes moraliai prislėgsime ir sugėdinsime tuos retus tautiečius, kurie gal kartais patys neparodė pakankamo susipratimo ir pagalbos savajai kariuomenei. Matydami moralinį ir materialinį savosios kariuomenės atsilyginimą, jie tik gailės ir ateityje greičiausiai pasitaisys.

Ign.

Kaip organizuoti pasyviają priešlėktuvinę apsaugą pasienio apsaugos batalionuose

Priešlėktuvinės apsaugos tikslas — laiduoti kariuomenei vykdyti karo operacijas, ginant ją nuo orinių žvalgybų ir puolimų, saugoti gyventojus bei jų ramų darbą krašto gilumoje. Nuo pasyviosios (neveikiamosios) priešlėktuvinės apsaugos organizacijos tobulumo pasienio apsaugos batalionuose priklauso mūsų užnugario kariuomenės gyvenimas.

Kaip tai geriausiai organizuoti mūsų krašto sąlygomis, suderinant su veikiančiais tuo reikalu įstatymais, statutais ir instrukcijomis?

Pasyvioji (neveikiamoji) priešlėktuvinė apsauga pasienio apsaugos bataliono ribose turi tikslą:

1. indetifikuoti (pažinti) visus svetimus lėktuvus, be mūsų vyriausybės leidimų skraidančius bataliono baro ribose;
2. skubiai pranešti apie tokius lėktuvus karo aviacijai;
3. išpėti pasienio apsaugos bataliono dalinius apie gresiantį oro puolimą;
4. padėti savo lėktuvams nurodyti svetimus lėktuvus, kurie nepaiso pasienio apsaugos bataliono organų duodamųjų signalų;
5. padėti saviems lėktuvams, kuriuos pasienio apsaugos bataliono ribose ištiko avarija;
6. likviduoti oro puolimo padarinius.

Aišku, kad šie platūs uždaviniai reikalauja organizavimo įvairių tarnybų. Iš jų minėtinos: a) oro sekimo, b) išpėjimo ir pavojaus garsinimo, c) maskavimas — slėptuvių įrengimas, d) degazavimo tarnyba, e) priešgaisrinės apsaugos tarnyba, f) tvarkos palaikymo tarnyba, e) sanitarinės pagalbos tarnyba.

Oro sekimo tarnybą atlieka oro sekyklos, kurias mūsų sąlygomis reikia derinti su užtvarų vietovėmis. Oro sekyklos turės naudotis taikos meto įrengtomis telefono linijomis. Kiekviena sekykla turi būti aprūpinta: a) žiūronais, b) raketniku, c) raketų komplektais (juodų, geltonų dūmų ir baltų žvaigždžių), d) karo lėktuvų siluetų albomais, d) sekimo dienoraščiais.

Išpėjimui-pavojui garsinti tenka įsteigti sekimo mazgus. Sekimo mazgus mūsų sąlygomis tenka steigti apsaugos kuopų buveinių vietose. Sekimo mazgus jungia keletas oro sekyklų, kurios kuopų vadams priklauso pagal dislokaciją. Sekimo mazgų viršininkų pareigas tenka pavesti kuopų vadams. Sekimo mazgų viršininkai mūsų sąlygomis turės skelbti oro pavojų ir jį atšaukti. Oro pavojui garsinti galima naudoti bažnyčių varpus, ugniagesių sirenas ir kt.

Maskavimas — slėptuvių įrengimas apims šviesų aptemdymo tvarką pasienio apsaugos batalione didesnė žmonių susigrupavimo rajonuose, tikslų rajonų suskirstymą tarp dalinių, slėpimosi tvarką ir, kur reikia, slėptuvių ir apkasų įrengimą. Šiuos darbus atlieka apsaugos kuopų vadai.

Degazavimo tarnybai pasienio apsaugos batalionai gali panaudoti mūsų sąlygomis vietinių šaulių būrių degazatorių komandas. Jų daugumas turi visus de-

gazacijos įrankius. Komandoms galima priskirti chemijos puskarininkius. Neutralizuoti nuo nuodingųjų medžiagų reikia numatyti pirmoje eilėje karinio pobūdžio plotus bei patalpas.

Priešgaisrinės apsaugos tarnybai, be esamųjų vietinių ugniagesių komandų, pasienio apsaugos batalionuose teks formuoti karinės ugniagesių komandas iš atsarginių kariuomenės ugniagesių. Tokios komandos galės pasinaudoti vietinių komandų įrankiais. Jau dabar pravartu prie visų kariuomenės užimtų patalpų pastatyti dėžes su smėliu.

Tvarkos palaikymo tarnybai teks panaudoti igulose patrulius, kurie dienos ir nakties metu užkirs kelią panikai ir netvarkai.

Sanitarinė ir veterinarinė tarnyba organizuojama taip, kad laiku laiduotų sužeistųjų evakuaciją, tvarstyimą ir kt.

Čia pateiktieji pasyviosios priešlėktuvinės apsaugos organizavimo metmenys labiausiai, mano manymu, tinka mūsų sąlygoms, resursams ir pasirengimui.

Karo lakūnas lt. Vl. Adomavičius

Bus pertvarkytas karių šeimų aprūpinimas

Kaip teko patirti, mūsų vyriausybė yra nutarusi padaryti žygių ligšioliniams karių šeimų aprūpinimą tvarkantiems nuostatams pakeisti. Iki šiol mobilizuotojo kario (kareivio, puskarininkio, viršilos) šeima turėjo gauti iš valstybės išdo tam tikrą pašalpą, dėl ko mobilizuotasis tuojau nustodavo teisę gauti atlyginimą iš savo darbavietės. Ši tvarka pasirodė nelabai gera, nes pašalpų gavimo formalumams atlikti reikia nemaža laiko, o tuo tarpu kario šeima, nebeturėdama maitintojo, galėdavo atsidurti labai sunkioje būklėje, ypač tai skaudžiai pajusti galėjo darbininkų šeimos, neturinčios santaupų ir kitokio pragyvenimo šaltinio.

Dabar vyriausybė yra numačiusi ir mobilizacijos atveju aprūpinti karių šeimas taip pat, kaip karo pratimams karius pašaukus, tai yra, *šešias savaites mokėti ligi mobilizacijos gautą atlyginimą, o iš Valstybės Išdo karių šeimoms mokėti pašalpas tiksliai po šešių savaičių*. Šis sutvarkymas nepaliks karių šeimų be pragyvenimo lėšų. *Numatyta, kad darbdaviai, kaip mobilizacijos, taip ir karo pratimų metu, turės mokėti ne pusę, kaip iki šiol, bet visą atlyginimą*. Ta prasme jau parengtas ir pramonės samdos įstatymo pakeitimo projektas.

Vyriausybė taip pat yra nutarusi pakeisti ligšiolines karių šeimoms aprūpinti pašalpų normas, apskritai, jas kiek padidinti. Numatoma įvesti keturias brangumo zonas (sritis), kuo bus išlygintas dabartinis skirtumas tarp įvairių nevienodo brangumo pragyvenimo vietų. Į šį dalyką senajame įstatyme nebuvo užtenkamai atsižvelgta.

Kaip matome, vyriausybė, kiek galėdama, rūpinasi, kad mobilizuotųjų ir pašauktų karo pratimams šeimoms būtų aprūpintos, kad jos neatsidurtų sunkioje būklėje. Reikalingi įstatymų pakeitimai netrukus bus pateikti Seimui priimti.

Vėl kalbėjo Chamberlainas

Didžiosios Britanijos ministras pirmininkas Chamberlainas rugsėjo 26 d. popiet atstovų rūmuose vėl padarė naujų pareiškimų apie tarptautinę padėtį. Pirmiausia ministras pirmininkas pažymėjo, kad ir antrame aukščiausios karo tarybos pasitarime britų ir prancūzų nuomonės visiškai sutikusios. Buvo susitarta suderinti abiejų kraštų pastangas ir ginklavimosi srityje. Dėl Sovietų Sąjungos žygių prieš Lenkiją Chamberlainas pareiškė, kad nuo jo paskutinės deklaracijos IX. 20 Sovietų Sąjungos veiklos pasekmės padėčiai Lenkijoje pasidarė aiškesnės visur, kur tik sovietų kariuomenė pasistūmėjo į priekį.

Dėl nustatytosios tarp Vokietijos ir Sovietų Sąjungos demarkacijos linijos ministras pirmininkas pareiškė, kad esą aiškiai matyti, jog ta linija Sovietų Sąjungos kariuomenei leidžia prieiti iki Varšuvos priemiesčių ir didesnę dalį Galicijos su lenkų žibalo versmėmis palieka Sovietų Sąjungos kontrolėje. Toliau Chamberlainas pabrėžė, kad lenkų kariuomenės daliniai, puolami iš dviejų pusių, nors ir negalėjo išsilaikyti, tačiau lenkų tauta kovos dar nėra atsisakiusi. Iš Sovietų kariuomenės komunikatų esą matyti, kad Sovietų Sąjunga dar nėra užėmusi visų numatytų jai perleisti plotų. Priminę savo IX. 20 deklaraciją, Chamberlainas pastebėjo, kad Didžiosios Britanijos vyriausybė su simpatija stebėjo Rumunijos vyriausybės pastangas išspręsti toms problemoms, kurios iškilė dėl Lenkijos kariuomenės perėjimo į Rumuniją. Nužudžius Calinescu, Didžiosios Britanijos vyriausybė Rumunijos vyriausybei tuojau pareiškusi užuojautą.

Toliau Chamberlainas trumpai pranešė apie karo veiksmus vakarų fronte. Buvo pažymėta, kad sąjungininkų kariuomenė ir toliau slenkanti į priekį. Britų aviacija sėkmingai atliekanti žvalgybos uždavinius visose srityse, daug kartų užpuldama vokiečių povandeninius laivus. Pakraščių sargybos sėkmingai besiginančios nuo vokiečių povandeninių laivų pavojaus.

Kariniai pasirengimai visose dominijose esą varomi pagreitintu tempu, o tų kraštų karo laivai sėkmingai bendradarbiauja su Anglijos karo laivais. Anglijai rengiasi padėti ir dominijų oro laivynas. Dominijos taip pat pavedančios Anglijai savo įvairių žaliavų ir maisto produktų išteklius. Anglijos civilinės apsaugos klausimu buvo pažymėta, kad jokių būdu nebus mažinamos priemonės, kurių buvo imtasi priešlėktuvinės apsaugos srityje.

Ekonominio karo ministerijos vaidmuo, kaip ir per Didįjį karą, yra dezorganizuoti Vokietijos ekonominę struktūrą taip, kad ji toliau nebegalėtų vesti karo. Chamberlainas tačiau patarė susilaikyti nuo per didelio optimizmo, nes Vokietija šiuo metu turinti dideles įvairių žaliavų atsargas, todėl nereikia laukti, kad naujai įsteigtoji ekonominio karo ministerija greitai pasiektų tinkamų rezultatų. Per pirmąsias dvi karo savaites esą sučiupę apie 256.000 tonų kontrabandinių prekių, kurios buvo gabenamos į Vokietiją. Tarp jų buvę: 62.000 to žibalo gaminių, 5.000 to geležies ir 37.000 to magnezijaus mineralų. Dėl neutralių valstybių prekybinių teisių Chamberlainas pareiškė, kad jau karo pradžioje Didžioji Britanija pranešusi, kad esanti pasirengusi atsižvelgti į neutralių val-

stybių prekybos reikalus ir kad priimsianti dėmesin visus neutraliųjų valstybių pasiūlymus. Šiuo metu su visa eile vyriausybės esą vedamos draugiškos derybos.

Dėl Vokietijos vyriausybės kaltinimų, britų blokados neteisėtumu ir nežmoniškumu, Chamberlainas pareiškė, kad ir Vokietijos povandeniniai laivai, visai nepaisydami povandeninių karo nuostatų, puolą visus, į Didžiąją Britaniją plaukiančius laivus.

Toliau ministras pirmininkas kalbėjo apie tiekimo ministerijos darbą ir pastangas suderinti krašto pramonės veiklą su karo meto reikalavimais. Svarbiausias klausimas — suderinti darbininkų ir darbdavių bendradarbiavimą su vyriausybe, kuri visokiais būdais yra pasirengusi tą bendradarbiavimą palengvinti.

KARO VEIKSMAI

Rytų fronte

Budapeštas. IX. 27. Elta. Havasas praneša, kad rugsėjo 27 d. Sovietų Sąjungos kariuomenės daliniai jau suėjo į kontaktą su Vengrijos pasienio sargybomis. Pirmieji Sovietų daliniai rugsėjo 27 d. priešpieť pasiekė Vereckės ir Tataro terpeklius.

Bernas. IX. 27. Elta. Žiniomis iš Varšuvos, per antradienio bombardavimus Varšuvoje buvę užmušta 3.000 civilių.

Berlynas. IX. 27. Elta. Vokietijos kariuomenės vadovybė praneša, kad Varšuva be jokių sąlygų kapituliavo. Miestas pasiduos, greičiausiai, rugsėjo 29 d.

Berlynas. IX. 28. Elta. Vokietijos oro laivyno štabas praneša, kad rugsėjo 27 dieną — Varšuvos kapituliavimo dieną — maršalas Goeringas paskelbė atsišaukimą į Vokietijos kariuomenę. Atsišaukime pažymėta, kad Lenkijos kariuomenė, kurios misija buvo žengti Berlyno link, per keliolika dienų buvo sumušta. Lenkijos aviacija, dar nepradėjusi veikti, buvo sunaikinta. Prie to lemiamu būdu prisidėjo Vokietijos oro laivyno pajėgos, kurios nuo pirmosios dienos dominavo Lenkijos padangę. Nė vienam lenkų lėktuvui nepavyko atskristi ties vokiečių teritorija. Toliau atsišaukime maršalas Goeringas išgiria kitas Vokietijos kariuomenės dalis, dalyvavusias kovoje Rytų fronte.

Vakarų fronte

Londonas. Elta. Did. Britanijos admiralteto lordas Churchillis rugsėjo 26 d. pranešė atstovų rūmuose, kad daugelis britų prekybos laivų dabar yra apginkluoti ir tuo būdu jie galės gintis prieš povandeninius laivus ir lėktuvus. Ministras pridūrė, kad palydovai prekybiniams laivams yra duodami išvažiavimui ir grįžimui.

Taip pat, tarp kitko, pareiškė: „Priešo povandeninius laivus mes puolėme penkis ar šešis kartus daugiau, negu tatau buvo padaryta per atitinkamą laikotarpį Didžiojo karo metu. Per pirmąsias dvi karo savaites buvo paskandinti šeši ar septyni prieš povandeniniai laivai, kas sudaro dešimtą dalį Vokietijos povandeninių laivų arba ketvirtį ar net trečdalį aktyvios tarnybos povandeninių laivų. Spalių mėnesio gale tikimės turėti tris kartus daugiau laivyno pajėgų kovoti su povandeniniais laivais, negu turėjome karo veiksmų pradžioje“.

Toliau Churchillis pareiškė, kad per pirmąją karo savaitę Anglija neteko 65.000 tonų laivų, per antrąją — 46.000 tonų laivų, per trečiąją — 21.000 tonų laivų ir per šešias paskutines dienas — 9.000 tonų laivų. Per pirmąsias dvi karo savaites Didžioji Britanija sučiupo 67.000 tonų vokiečių prekių daugiau, negu buvo paskandinta britų laivuose. Dabar atrodo, kad Vokietijos povandeniniai laivai labiau linksta pulti neutraliųjų valstybių laivus. Esama rimto pagrindo manyti, kad britų karo laivai užkirs kelią bet kokiems prieš povandeninių laivų puolimams. Be to, Didžioji Britanija savo senesnius laivus nuolat pakeičia naujais. Naujų laivų statymas yra varomas vis greitejančiu būdu“.

Paryžius IX/27. Elta. Havasas praneša, kad visą rugsėjo 26 d. vokiečių patrankos be atvangos žaudė Vakarų fronto viduriniame ruože, kuris eina į vakarus nuo Mažųjų Vogežų masyvo iki kalvų, esančių prie Blieso upės. Ta sritis, kur lygiagrečių su frontu kalvų grandinė skiria Maginot ir

Baigdamas savo pareiškimus Chamberlainas pasiskakė apie bendrąją Didžiosios Britanijos laikymąsi šio karo atžvilgiu: „Niekas negali abejoti, kad modernia-me kare pergalė galų gale priklausos nuo visų pasiryžimo, drąsos ir ištvermingumo. Niekados mūsų tauta dar nėra buvusi tokia vieninga ir tokia pasiryžusi. Ji yra pasiryžusi — tatau aš dar kartą pabrėžiu — vieną kartą visam laikui nusikratyti amžinu vokiečių grasinimu, kurio pasekmių paskutinis pavyzdys yra Lenkija. Anglija ir Prancūzija įstojo į karą, siekdamos išsilaisvinti ir išlaisvinti pasaulį iš to grasinimo, ir mūsų tautos, būdamos vieningos taip, kaip dar niekad nėra buvusios, yra pasiryžusios tą tikslą pasiekti.“

Siegfriedo linijas, jau ketvirta diena yra smarkių kautynių arena. Ten nuolat susiduria sargybų būriai ir susikerta stambesnės pėstininkų pajėgos. Prancūzijos revoliucijos karų laikais ta sritis buvo pavadinta Pirmasenso linija. Paskutinėmis dienomis minėtoje srityje buvo itin smarki vokiečių artilerijos ugnis. Pažymėtina, kad ta sritis, esanti tarp Zweibrueckeno ir Pirmasenso, yra vienintelė Vakarų fronto vieta, kurioje tarp Maginot ir Siegfriedo linijų nėra jokių natūralių kliūčių. Nuo Reino iki Mažųjų Vogežų tarp abiejų pozicijų teka Lauterio upė, kuri į šalį nukrypsta tik maždaug aštuonių kilometrų tarpu į šiaurę nuo Wissemburgo. Tuoju už tos srities prasideda sunkiai prieinamas Mažųjų Vogežų ir Haardto masyvas. Tarp Saarelouiso ir Mozelio upės pozicijos yra atviros. Sritis tarp Zweibrueckeno ir Pirmasenso yra labai kruopščiai sustiprinta. Antradienį auštant Lauterio ruože vokiečiai labai smarkiai puolė, tačiau prancūzai tą puolimą atrėmė.

Briuselis. Elta. Havasas praneša, kad čia kalbama, jog šios savaitės gale Hitleris vyks į Vakarų frontą ir ta proga padarysias iškilmingų taikos pasiūlymų dabartinės padėties pagrindu. Briuselyje manoma, kad tokiu pagrindu pasiūlymai neturėsia pasisekimo.

Londonas IX/27. Elta. Reuterio žiniomis iš Prancūzijos, ten ūkiai ir kaimai palapsniui prisipildo britų kariuomenės, kuri nuolat atvyksta ir užima jai paskirtas vietas. Vyriausiasis štabas dirba įtemptai, bet jo planai laikomi paslapyje.

Paryžius IX/27. Elta. Reuterio žiniomis, didelės vokiečių armijos dalys, veikusios Lenkijoje, dabar perkeliamos į Vakarų frontą. Pranešimai apie tai, kad vokiečių kariuomenė telkiama prie Aacheno ir Schwarzwald, kaip atrodo, pasitvirtina, nors žinių apie tas pajėgas neturima. Tomis pat žiniomis, Aachenas ir kiti miestai prie Siegfriedo linijos beveik visai evakuoti. Pasienyje dieną ir naktį varomi sustiprinimų darbai. Skubiai statomos betoninės patrankoms platformos, blokhausai, slėptuvės ir kt.

Paryžius IX/27. Elta. Paryžiaus kariniuose sluoksniuose sakoma, kad vakar ir šianakt Vakarų fronte padėtis nėra žymiai pasikeitusi. Dėl žinių iš Bazelio, kad prancūzų kariuomenė pradėjusi didelę ofensyvą, šiuose sluoksniuose sakoma, kad tai yra fantazijos padaras. Per pastarąsias 48 valandas nei vokiečiai, nei prancūzai nedarė net vietinio pobūdžio puolimų. Vakarų fronte teina tik artilerijos susišaudymai ir patrulių susidūrimai. Šitas artilerijos susišaudymas neturi tikslo paruošti ataką, bet tik pripratinti kareivius. Didesnis aktyvumas konstatuojamas tik Ohrentalio iškyšulyje, ruože tarp Hornbacho ir Zweibruckeno. Toliau tuose pat sluoksniuose sakoma, kad kariuomenės vadovybė nusistatė duoti spaudai žinių tik apie numuštus prieš lėktuvus. Rugsėjo 25 d. prancūzų lėktuvai kovoje su vokiečių lėktuvais virš prieš pozicijų numušė tris lėktuvus, nukritusius prancūzų pozicijose. Vėliau buvo aptiktas miške dar vienas numuštas vokiečių lėktuvas.

Paryžius. IX. 27. Elta. Havasas konstatuoja, kad rugsėjo 27 d. vakare paskelbtame Prancūzijos kariuomenės vadovybės komunikate tik pažymėta, kad trečiadienį labiau pasireiškė vien tik prancūzų sargybos būriai. Jokių svarbesnių karo veiksmų Vakarų fronte tą dieną neįvyko. Fronto pačiame vakariniame gale vyko nuolatinis artilerijos susišaudymas iš abiejų pusių. Prancūzų artilerija be atvangos bombardavo tą sritį, kurią vokiečių kariuomenė turi užėmusi pagal Mozelio upę. Prancūzai itin apšaudė Perlo, Borgo ir Bescho kal-

mus vokiečių pusėje. Manoma, kad tuo norėta užkirsti kelią bet kokiems galimiems netikėtiems vokiečių puolimams. Sargybų dalinių puolimais buvo siekiama patirti, ar prieš prancūzų avanpostus nėra pakeistos vokiečių linijos. Tais karo veiksmais, lygiai kaip ir visais kitais, įvykusiems nuo karo pradžios tarp Maginot ir Siegfriedo linijų, prancūzų kariuomenės vadovybė įrodė nepaprastą apdairumą, vengdama bet kokių rizikingų žygių.

Ta pačia proga Havaso atstovas patyrė kai kurių smulkmenų apie tą taktiką, kurią prancūzų kariuomenė panaudojo pirmomis dienomis, užimdama pirmas vokiečių teritorijos sritis. Kaip žinoma, prancūzų kariuomenės daliniai, žengdami pirmus žingsnius Vokietijos teritorijoje, susidūrė su įvairiausiomis kliūtimis: minų laukais, įvairiais spąstais, kliūtimis motorizuotoms dalims, spygliuotos vielos užtvaramis ir t. t. Visa tai buvo parengta prieš gelžbetoninius blockhausus, kuriuose slypėjo vokiečių kariai ir automatiniai ginklai. Per tuos pavojus prancūzai nepadarė j priekį nė vieno žingsnio, prieš tai nesiėmę atitinkamų atsargos priemonių, kurių reikalauja šio meto kariavimo menas. Kiekviena renjamos užimti teritorijos pėda būdavo sėte nusėjama artilerijos pabūklų sviediniais, siekiant sunaikinti kiek galima daugiau kliūčių ir neutralizuoti prieš sustiprinimuose esančias pajėgas. Daug vokiečių minų laukų buvo susprogdinta prancūzų artilerijos sviediniais. Vienoje vietoje stambiam prancūzų daliniui puolant į priekį, jo užnugaryje išstatyti artilerijos pabūklai be atvangos leido sviedinius taip, kad jie sprogtų visai netoli prieš besiveržiančius į priekį prancūzų karius, tuo būdu sunaikindami vokiečių minų laukus. Kitoje vietoje buvo panaudotas stambus sunkvežimis, prikrautas smėlio maišų. Sunkvežimis be šoferio buvo paleistas visu smarkumu į priekį. Sunkvežimiui smarkiai važiuojant, užpakalyje jo sproginėjo vokiečių minos, net nespėdamos sunkvežimio sunaikinti. Tuo būdu prancūzų kariams buvo padarytas saugus takas per pavojingą minų lauką.

Berlynas. Elta. DNB tvirtina, kad prancūzų lėktuvai nėra numetę ant Friedrichschaffeno bombų.

Berlynas. IX. 28 Elta. Rugsėjo 27 d. svetimšaliai žurnalistai lankėsi Friedrichshafeno „Zeppelino“ dirbtuvėse, kur konstatavo, kad, priešingai užsieniuose paskleistiems gandams apie tų dirbtuvių bombardavimą, ten jokių bombų nėra nukritę. Minėtose dirbtuvėse darbas eina normaliai.

Londonas. Elta. Rugsėjo 27 d. popiet britų atstovų rūmuose pirmasis admiraliteto lordas Churchillis buvo paklaustas apie Vokietijos kariuomenės štabo pranešimą, kuriame buvo tvirtinama, kad Šiaurės jūroje vokiečių lėktuvai puolę britų karo laivus, vieną britų lėktuvnešį ir vieną kovos laivą smarkiai apgadinę ir paskui sveiki grįžę į savo bazines. Churchillis į tai atsakė, kad, jo turimomis oficialiomis žiniomis, vakar, rugsėjo 26 dieną, popiet Šiaurės jūros viduryje britų kapitalinių laivų eskadrą, kurioje buvo lėktuvnešis, kreiseriai ir naikintuvai, užpuolė maždaug 20 vokiečių lėktuvų. Nė į vieną britų laivą nebuvo pataikyta ir britams jokių nuostolių nepadaryta. Vienas vokiečių hidroplanas buvo pašautas ir kitas buvo smarkiai sugadintas.

Atsakydamas į papildomą paklausimą, Churchillis pareiškė, kad dar vienas vokiečių lėktuvas nusileido Šiaurės jūroje. Buvo pasiūstas vienas naikintojas paimti lėktuvo ir jo keturių žmonių įgulos. Tie vokiečių lakūnai buvo paimti į nelaisvę.

Berlynas. IX. 27 Elta. Berlyno sluoksniuose, kaip DNB praneša, pabrėžiama, kad užsieniuose buvo paskleista gandy apie tariamai nepavykusį vokiečių lėktuvų užpuolimą britų karo laivyno eskadros. Buvo tvirtinama, kad visos iš vokiečių lėktuvų numestos bombos nepasiekusios savo tikslo ir nukritusios į jūrą. Be to, trys vokiečių lėktuvai buvę numušti. Vokietijos aviacijos vadovybė ryšium su tuo konstatuoja, kad viena 500 kilogramų bomba krisdama pataikė į britų lėktuvnešį. Dvi bombos po 250 kilogramų pataikė į vieno kovos laivo priešakį ir vidurį. Nesama reikalo aiškinti, ką tos paties stambiausio kalibro bombos galėjusios padaryti. Anglai nepalietė nė vieno vokiečių lėktuvo. Visi puolime dalyvavę vokiečių lėktuvai esą savo bazėse.

Paryžius. IX. 27 Elta. Reuterio žiniomis, vokiečiai visai evakuavo Saarbrueckeną. Prancūzai rimtai grasina tam miestui, kuris visą laiką yra artilerijos ugnies audroje.

Londonas. IX. 27 Elta. Havaso žiniomis, per praėjusią savaitę britų karo laivai sulaukė ir sukonfiskavo daugiau kaip 70.000 tonų kontrabandinių prekių.

— Prancūzijos karo laivyno vadovybė, pagarsindama, kad nuo karo pradžios prancūzų laivai sukonfiskavo daugiau kaip 100.000 tonų kontrabandos prekių, gabentų į Vokietiją.

POLITIKOS APŽVALGA

KIEK LIETUVOJE INTERNUOTŲ LENKŲ. Suregistruvus visus Lietuvoje internuotus lenkų karius (karininkus ir kareivius), paaiškėjo, kad jų skaičius neprašoka dešimties tūkstančių žmonių. Visi internuotieji lenkų kariai yra jau išskirstyti koncentracijos stovyklose, kur jiems yra taikomas atitinkamas režimas pagal tarptautinės teisės nuostatus ir tradicijas. Internavimas visur buvo atliktas sklandžiai, be mažiausio incidento.

Rugsėjo 27 d. Kaune nusileido lenkų karinis žvalgybos lėktuvas su keturiais įgulos nariais. Tuo lėktuvu atskridę lenkų kariai buvo internuoti. Lėktuvas buvo paimtas kariuomenės įstaigų žinion.

ESTAI SVARSTĖ SSSR PASIŪLYMUS. „Politiken“ iš Stokholmo praneša, kad estų ministrų kabineto posėdis, prasidėjęs rugsėjo 26 d. popiet, baigėsi tik vidurnaktį. Laikraščiui pranešama, kad Sovietų Sąjungos vyriausybė paprašė Estiją sudaryti naują prekybos sutartį, pagal kurią Sovietų Sąjungai būtų leidžiama naudotis jos jūrų bazei vieną Baltijos jūros uostą. Minimi du uostai: Ezelio ir Paldiski.

Maskva. IX. 27 Elta. DNB žiniomis, rugsėjo 27 d. vakare specialiu lėktuvu į Maskvą atskrido Estijos užsienių reikalų ministras Selteris. Užsienių reikalų ministrą atlydėjo Estijos parlamento vicepirmininkas Ulutsas, parlamento atstovas profesorius Piipas ir Estijos pasiuntinys Maskvoje Reijis.

Estų telegramų agentūra paneigia „Tasso“ teigimą, kad iš Talino uosto pabėgęs lenkų internuotas povandeninis laivas „Orzel“ buvo Taline sutaisytas ir jam buvo duota kuro, o taip pat, kad netoli Estijos krantų esanti slapta nežinomų povandeninių laivų bazė. Agentūra sako, kad tie „Tasso“ konstatavimai yra be jokio pagrindo.

RIBBENTROPAS IŠVYKO Į MASKVĄ. Vokiečių užsienių reikalų ministras Ribbentropas, skrisdamas į Maskvą, rugsėjo 27 d. 11,15 val. buvo nusileidęs trumpam laikui Devavo aerodrome prie Karaliaučiaus.

Maskva. IX. 27 Elta. DNB praneša, kad Vokietijos užsienių reikalų ministras von Ribbentropas 17,50 val. vietos laiku atvyko su savo palydovais į Maskvos aerodromą specialiu „Grenzmark“ lėktuvu. Palydovų tarpe yra ir Dancigo nacionalsocialistų vadas Forsteris. Aerodromo pastatai buvo papuošti daugeliu svastikos vėliavų. Ribbentropą sutiko pirmasis užsienių reikalų vicekomisaras Potiomkinas, Maskvos komendantas Suvorovas, Maskvos Sovietų vicepirmininkas Koroliovas, protokolo šefas Barkovas ir užsienių reikalų komisariato Vidurinės Europos skyriaus direktorius Aleksandrovas. Čia pat Ribbentropui prisistatė ir vokiečių ambasadorius Maskvoje Schulenbergas su pasiuntinybės nariais ir Italijos ambasadorius Maskvoje Rosso. Pasisveikinęs su garbės sargyba, Ribbentropas automobiliu nuvyko į Vokietijos amabasada.

Maskva. IX. 27 Elta. DNB žiniomis, rugsėjo 27 d. vakare, 22 valandą vietos laiku, Vokietijos užsienių reikalų ministras Ribbentropas nuvyko į Kremlio rūmus pirmojo politinio pasitarimo vesti.

Roma. IX. 28 Elta. Havaso žiniomis, Ribbentropo kelionė į Maskvą Italijoje yra aiškinama kaip nauja Vokietijos ir Sovietų Sąjungos glaudaus bendradarbiavimo demonstracija. Vokietijos užsienių reikalų ministro kelionė, tikriausiai, įeinanti į rėmus Vokietijos ir Sovietų Sąjungos nepuolimo pakto, kuriuo buvo numatyti tiesioginiai kontaktai tarp vokiečių ir rusų vyriausybių kiekvieną kartą, kai tik tarp abiejų kraštų iškilis klausimai, liečiant bendrus interesus. Nereikia pamiršti, kad demarkacijos linija tarp Vokietijos ir Sovietų Sąjungos kariuomenių esanti tik laikino pobūdžio. Galutinio okupavimo sričių ribos turinčios būti nustatytos vėliau. Romoje manoma, kad Maskvos pasitarimų darbų tvarkoje galys būti iškeltas Lenkijos nepriklausomos valstybės sukūrimo klausimas. Tos visos problemos kaip tik visai pateisina faktą, kad drauge su Ribbentropu į Maskvą nuvyko daug ekspertų. Taip pat esą galima, kad Maskvos pasitarimai gali išeiti iš Lenkijos klausimų ribų. Ta proga galį būti aptarti ir kiti svarbūs šio meto klausimai.

Londonas. IX. 28 Elta. Komentuodamas Vokietijos užsienių reikalų ministro Ribbentropo kelionę į Maskvą, Reuterio diplomatinis korespondentas pažymi, kad tas vizitas tuo tarpu yra mįslė. Svarbus ir neginčijamas faktas esąs tas, kad iniciatyva yra kilusi iš Maskvos. Vokietijos užsienių reikalų ministras į Maskvą nuvykęs ne siūlyti, o priimti pasiūlymų. Tuo tarpu tik esą galima spėlioti, kurias valstybes tie pasiūlymai paliesia. Estijos užsienių reikalų ministro ir Turkijos užsienių reikalų ministro buvimas Maskvoje kaip tik leidžia manyti, kad per Maskvos pasitarimus gali būti aptarti platūs tarptautinės politikos klausimai.

PASKANDINO SOVIETŲ SAJUNGOS LAIVĄ. „Tasas“ praneša, kad rugsėjo 27 d. apie 18 val. Narvos įlankoje nežinomas povandeninis laivas paleido torpedą į Sovietų Sąjungos 4.000 tonų talpumo laivą „Metalist“. Tas laivas nuskendo. Iš 24 įgulos narių Sovietų Sąjungos sargybos laivas išgelbėjo tik 19. Kitų penkių įgulos narių nesurasta.

TURKŲ MINISTRAS MASKVOJE. Molotovas rugsėjo 27 d. dalyvavo pusryčiuose, kuriuos jo garbei suruošė turkų ambasada turkų užsienių reikalų ministro Saradžioglaus vizito proga. Pusryčiuose dalyvavo visi trys užsienių reikalų vicekomisarai ir maršalas Vorošilovas. Pasikalbėjimai praėję draugiškoje nuotaikoje. Rugsėjo 26 d. Molotovas su Saradžioglum popiet tarėsi du kartus ir trečią kartą vakare nuo 22 iki 1 val. Pasitarimai turėjo būti tęsiami dar šiandien. Saradžioglum, pagal numatytą programą, turėjo viešėti Maskvoje tris dienas ir turėjo išvykti rugsėjo 28 d. Bet kadangi skubiais Lenkijos padėties klausimais yra iššauktas vokiečių užsienių reikalų ministras von Ribbentropas, o be to, dar Molotovas turįs skubių pasitarimų su Estijos ministru Selteriu, tai pasitarimai su Saradžioglum, greičiausiai, bus šiek tiek atidėti.

BRITAI NORI PALAIKYTI PREKYBĄ SU NEUTRALIOMIS VALSTYBĖMIS. Britų prekybos rūmai Šveicarijai paskelbė komunikatą, kuriame sakoma, kad britų vyriausybė ne tik kad norinti palaikyti prekybinius ryšius su neutraliomis valstybėmis, bet dar ir siekia tuos santykius pastatyti ant pastovesnio pagrindo. Tik dėl karo padiktuotų sąlygų, Didžioji Britanija įsivedusi eksporto leidimų sistemą, o taip pat užsienių devizų kontrolę. Tačiau į šias priemones nereikia žiūrėti, kaip į kliūtis, kuriomis norima sutrukdyti laisvą prekybą. Didžioji Britanija yra pasiryžusi daryti visa, kas galima prekybai su neutraliomis valstybėmis palengvinti.

KUR RANDASI „BREMEN“. Anglų admiraliteto lordas Churchillis atstovų rūmuose pareiškė, kad jis manęs, jog vokiečių laivas „Bremen“ yra Sovietų Sąjungos uoste. Karo pradžioj buvo skelbiama, kad jį sulaukė anglai.

SVETIMI LĒKTUVAI NEUTRALĖSE VALSTYBĖSE. DNB praneša, kad Liuksemburgo vyriausybė jau du kartus pareiškė protestą prancūzų vyriausybei prieš prancūzų lėktuvų skridimą per Liuksemburgo teritoriją.

„Eta“ praneša, kad rugsėjo 26 — 27 d. d. Sovietų Sąjungos kariniai lėktuvai keletą kartų sulaužė estų neutralumą. Estijos vyriausybė pareiškė Sovietų Sąjungos vyriausybei protestą.

NEUTRALUMO KLAUSIMAS AMERIKOJE. Havaso žiniomis, Jungtinių Valstybių neutralumo įstatymo pakeitimo klausimas visame krašte sukėlė didžiausią gyvumą. To įstatymo pakeitimo šalininkai ir priešininkai varo smarkią propagandą per radiją, spaudą, susirinkimus ir mitingus. Ateinančio šeštadienio vakare Burke pasakys per radiją kalbą, kurioje gins vyriausybės nuomonę. Demokratų partijos buv. kandidatas į valstybės prezidentus Alsmithas sekmdienio vakare taip pat pasakys per radiją kalbą, kurioje gins prezidento Rooseveltto nuomonę. Tą patį vakarą kalbės ir Pittmanas.

DANAI SUVARŽYS KAI KURIŲ PREKIŲ IVEŽIMĄ. Apsaugoti danų banko turimas devizų atsargas, Danijos vyriausybė uždraudė be atitinkamo leidimo įvežti iš užsienių visą eilę prekių. Jų tarpe — kava, džiovintus vaisius, tabako žaliavą ir laikraščių popierių.

BELAISVIAI PAGERINO VOKIETIJOS DARBO RINKĄ. DNB praneša, kad Vokietijos darbo rinką pagerino pusė milijono lenkų belaisvių, kurie dabar dirba žemės ūkyje ir pramonėje.

PRANCŪZIOJE UŽDARYTA KOMUNISTŲ PARTIJA. Havasas sako, kad prancūzų vyriausybės nutarimas uždaryti komunistų partiją, Paryžiaus diplomatinuose sluoksniuose aiškinamas, kaip svarbus aktas, turįs net tarptautinio pobūdžio.

RUOŠIASI EVAKUOTI LONDONĄ. DNB praneša, kad britų vyriausybė ruošia Londoną skubiam evakuavimui. Iš Londono išvežta kai kurių ministerijų skyriai.

INDAI ŠIO KARO KLAUSIMU. DNB praneša, kad vykdomasis tautinio indų kongreso komitetas paskelbė pareiškimą, kuriame sakoma, kad indų dalyvavimo kare klausimą tegali išspręsti patys indai. Jie neleis, kad jų jėgos būtų panaudotos imperialistiniams tikslams. Indai negali dabartiniame kare dalyvauti, nes jų pačių laisvė yra ginčijama. Indai nusistatysią kitaip, jei anglai Indijoje įvesią tikrą demokratišką santvarką, ir jei karo tikslas bus tikrai apginti demokratiją.

NARSIEJI VYRAI

Atsargos eil. Jonas Antanavičius gimė 1896 m. lapkričio 16 d. Kėdainių aps., Surviliškio miestelyje. Kariuomenėn stojo 1919 m. lapkričio 10 d. į 2-įj atsargos batalioną. Lapkričio 25 d. buvo perkeltas į 7. pėst. pulką, kuriame ir tarnavo visą laiką.

1920 m. sausio 15 d. J. Antanavičius išvyko į barą prieš lenkus. 1920 metų rudenį pulkas kovėsi su lenkais ties Širvintais. Lenkai pulką spaudė didelėmis jėgomis, todėl teko laikinai pasitraukti. Netrukus pulkas lenkus pradėjo supti, kad galėtų galutinai juos sunaikinti.

— Supti pradėjome vieną naktį, o kitą dieną jau atsidūrėme lenkų užpakalyje, — pasakoja eil. Antanavičius. — Pradėjome artėti iš užpakalio. Slinkome mišku. Miško pakraštyje stovėjo lenkų baterija. Mūsų kuopa rengėsi pulti lenkų bateriją. Suskardėjo skambus mūšiškių valio. Puolėm. Lenkai greit atsuko patrankas ir pradėjo šaudyti į mus. Nors miškas kliudė lenkams sėkmingai šaudyti, bet vis dėlto lenkų artilerijos ugnis buvo pragariska. Kai kuriuos mūsų vyrus smarki lenkų ugnis priplojo prie žemės, tačiau drąsesniųjų paskatinti puolė ir lenkai, palikę savo patrankas, pasitraukė į miškelį, bet ir iš ten buvo išmušti. Pulkas užėmė Širvintus.

Kovojant su lenkais ties Giedraičiais, mūsų pulko antras batalionas puolė viduriu, o pirmas ir trečias iš sparnų. Eil. J. Antanavičius buvo 2-ram batalione, 1. kulkosvaidžių kuopoje. Tarp batalionų buvo blogi ryšiai, todėl batalionas negavo iš kitų batalionų pranešimų. Antras batalionas puolė apie porą kilometrų priekiu, čia susidūrė su stipresnėmis lenkų jėgomis ir turėjo sustoti. Čia pastebėta, kad lenkai mus supa iš abiejų pusių. Teko atsišaudant trauktis atgal. Kitiems traukiantis, eil. J. Antanavičius ir dar keli kariai pasiliko vietoje ir taiklia savo kulkosvaidžio ugnimi retino lenkų eiles, trukdydami lenkams pulti. Pagaliau lenkai priartėjo iki 400—500 metrų. Būrininkas, rodos, psk. Stašaitis, ir mes septyni kareiviai paėmėm kulkosvaidį ir, kryžminei ugniai siaučiant, traukėmės atgal. Mūšiškiei jau buvo apie kilometrą pasitraukę. Kulkosvaidį nunešėme į ant kelio stovėjusį vežimą ir jį išgelbėjome. Už šį žygį visus septynis apdovanojo Vyčio kryžiais.

MOKYKLA IR KARIUOMENĖ

TIES PAMINKLU *)

Daug yra Lietuvoje vietų, kur liejosi kraujas, krito galvos ir gęso gyvybės. Dar netolima praeitis akyse ir lūpose. Mūsų broliai visada rodė drąsumo ir pasiaukojimo dėl laisvės, kuri brangesnė už gyvybę.

Daug yra Lietuvoje gražių ir didingų paminklų, kurių nenuverčia nei audros, nei vėjai. Jie stovi laukuose, šalia vieškelio, paminklai būna ir tiltuose. Jie praeinantiems kalba apie brolių drąsą ir savosios žemės meilę.

Kokia palaiminta Tu, mano Lietuva! Kiek daug rimties ir pagarbos aniems broliams, kurie pirmieji guldė savo jaunas galvas, Tave mylėdami ir laisvę brangindami. Laiminga jaunoji karta, nes turi iš ko mokytis ištvermės, pasiaukojimo ir drąsos.

Nežinau dėl ko, bet mėgstu tas kuklias vietas, kuriose anais metais ėjo kautynės, anais, va, keliais iš šėtos, braukėsi priešai ir norėjo pagriebti arti stovintį miestą. Gynė jas to miesto apsaugos būrys. Ir šit, pirmasis savanoris Lukšys krito kovos lauke dėl Lietuvos laisvės.

Šiandien didingai stovi modernus atminimo pastatas. Čia guli žmogaus išmintis, žmogaus, kuris gyvenime turėjo tikslą gyventi, kuris dar nemaža puslapių pripildė istorijos knygas.

Vietoje žmogaus, glūdi čia, laukuose, šalia dvaro ir kaimo, didžiulis trikampis paminklas. Jis nuolat primena praeiviams, kaip žmogus turi gyventi, kuriais keliais jam reikia žengti, jei Tėvynė bus pavojuje, jei pašauks jį, sūnų, į darbą, į susikaupimą, į savęs atsižadėjimą — kovoti ir mirti dėl laisvės. Ir taip norisi, kad Lietuvoje būtų daugiau tų simbolinių paminklų...

Ir savo atostogas baigiu leisti prie to balto sfinkso, kuris savyje slepia daug grožio ir vertės. Mane pagauna tokios galingos mintys, tiek būna pasiryžimo, tiek gražių norų ir užsimojimų. Mane atnaujina pastatas, atgaivina, praveria didesnę gyvenimo akiratį, kad manyje pagaliau tiek susitelkia minčių, jog mielai atiduočiau viską, net savo jaunystę dėl laisvės, dėl geresnio gyvenimo, dėl lietuviškos pažangos ir gerovės.

Matau savo akimis, kaip šimtai ekskursijų, skautų, šaulių praeina ir didelį susikaupimą nusineša su savi mi į didelį platų gyvenimą.

Užgeso saulė. Rausvame dangaus fone manasis paminklas liko toks didingas ir rausvas, jog krūp-

*) Šis Jadvygos Toločkaitės, Vytauto Didžiojo Universiteto studentės, rašinys yra laimėjęs pirmąją premiją konkurse, kurį „Kario“ redakcija šiemet buvo paskelbusi moksleiviams aprašyti matytąsias vietas, kuriose ėjo kovos dėl nepriklausomybės, kur krito narsieji kariai, kur jiems pastatyti paminklai.

Po trijų dienų lenkus sumušėm visai. Tų dienų kautynėse J. Antanavičius paėmė nelaisvėn kelis lenkų karius, vežimą ir sunkųjį kulkosvaidį.

Eil. J. Antanavičius iš kariuomenės paleistas 1922 m. balandžio 5 d. Dabar gyvena Kėdainių aps., Survilaiškio vls., Vitėnų kaime, savo ūkyje.

Andr. Titlius

telėjau... Nė vieno žmogaus — tik aš viena. Prisiartinu arti — šimtus kartų perskaitau išrašytus jame žodžius, ir tik vienas žodis, vienas vardas visad manyje. Atkalbu vakarinę maldelę ir su sutema nueinu savais keliais.

Atsigręžusi dar ilgai gėriusi pilkuoju sfinksu. Kiek į dešinę supa Taučiūnų dvaras, o kairėje — tuo pat vardu kaimas. Rodos, ir dvaras, ir kaimas pasineria į galias vakaro maldas už aną jauną sūnų, kuris mirė, mirė garbingai dėl artojų žemės, dėl savo brolių laisvės, dėl savo skaisčios Lietuvos! Jo didelis pasiaukojimas ir skaistus pavyzdys tešviečia per amžius vaikams Lietuvos.

J. Toločkaitė

KULTŪRTECHNIKOS IR GEODEZIJOS MOKYKLOS ŠAULIAI VĖL SUKRUTO. Pavasarį, išvažinėjus šios mokyklos klausytojams atlikti privalomas vasaros praktikas, veikęs Kultūrtechnikos ir Geodezijos mokyklos 20 šaulių būrys taip pat išsiskirstė. Dabar vėl susirinko visi šauliai su būrio vadu A. Mačioniu ir vėl pradėjo gyvai veikti. Jau buvo sušauktas pirmasis šiais mokslo metais susirinkimas, į kurį gausiai atsilankė ir naujieji klausytojai — pirmojo kurso mokiniai, iš kurių nemažas skaičius pareiškė norą stoti į šaulių eilės. Taigi, su naujais ir buvusiais šauliais būryje darbas vėl prasidėjo.

T. Petronis

UTENOS GIMNAZIJOS ĮSTEIGTAS ŠAULIŲ BŪRYS. Rugsėjo 19 d. gimnazijos salėje įvyko steigiamasis moksleivių šaulių būrio susirinkimas. Laikinas būrio vadovas mokytojas V. Smolenskas kalbėjo apie šaulio uždavinius ir pareigas. Į tarybą išrinkti: Pr. Čepėnas, V. Liūma, J. Petkauskas, Pr. Vyžintas. Revizijos komisija — Baradinskas, Barisa, Girnius. Į būrį įsirašė 54 nariai. Susirinkimas pradėtas ir baigtas Tautos himnu.

Juoz. Šapoka

STEIGIAMAS ŠAULIŲ BŪRYS. Zarasų gimnazijos moksleiviai, paskatinti karinio rengimo instruktoriaus ats. j. ltn. J. Lipo, ėmė burtis į gimnazijoje steigiamą šaulių būrį. Steigiamam šaulių būriui daugiausia prielankumo parodo vyresniųjų klasių berniukai, iš kurių ne vienas neatsisako į šaulių būrį įstoti.

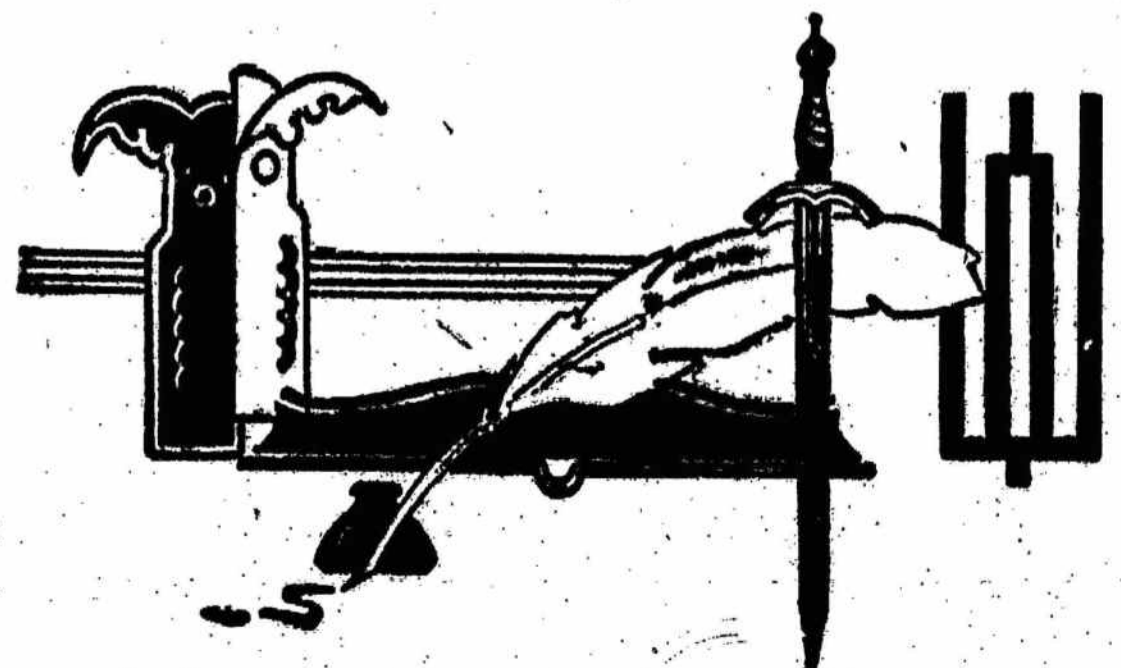
V. J.

ĮSTEIGĖ DEGASUOTOJAI. Zarasų gimnazijoje rugsėjo 22 d. įvyko steigiamasis degazuotojų komandos susirinkimas. Degazuotojų komandai vadovaus fizikos mokytojas A. Arminas. Be to, degazuotojams paskaitas skaitys ir pašaliniai lektoriai. Į steigiamąją degazuotojų komandą prisirašė nemažai berniukų nuo 16 metų. Nusistatyta susirinkti po 3 kartus per savaitę.

N. J.

NUGALĖJO ASPIRANTAI. Rugsėjo 24 d. I kurso kariūnai (1 kuopa) sužaidė krepšinio rungtynes su aspirantų kandidatais (1 kuopa). Pirmą kėlinį vyravo kariūnai su pasekme 13:11, antrą kėlinį aspirantai, spėję susižaišti, pasekmę pagerino ir rungtynes laimėjo 26:18. Kariūnų rinktinė: Jankauskas, Žeruolis, Lasauskas, Žmuidzinas ir Burba. Aspirantai: Šliūpas, Saladžius, Klinga, Kulakauskas ir Macevičius.

Es.

Kariuomenė už viską atlygins

Rugsėjo 17 d., Sovietų Rusijai paskelbus, kad ji eis į Lenkiją vaduoti ukrainiečių ir gudų, atsiradę pavojus, kad sumušta Lenkijos kariuomenė su ginklais per administracijos liniją gali pradėti bėgti į Lietuvą. Tas spėjimas pasitvirtino — keli tūkstančiai lenkų karininkų ir kareivių perbėgo per administracijos liniją. Čia jie buvo tuojau nuginkluoti ir išsiųsti į krašto gilumą, kur stipriai saugojami, kol galės ramiai grįžti namo.

Pavojui atsiradus, mūsų vyriausybė rugsėjo 17 d. pašaukė dalį atsarginių, kurie labai tvarkingai numatytu laiku atvyko į savo vietas. Šis atsarginių pašaukimas buvo ne karas, o tik priemonė nuo atsiradusio pavojaus apsisaugoti. Pavojus jau yra atslūgęs, ir todėl dalis atsarginių, pradėdant rugsėjo 25 d., palaipsniui paleidžiama visai, o dalis leidžiama namo lauko darbams dirbti.

Tuo pačiu metu kariuomenės reikalams buvo paimta įvairių autovežiminių, arklinių vežimų, arklių, pakinktų, balnų ir kitų reikmenų. Visa, kas kariuomenės reikalams paimta, paimta tik laikinai naudotis ir bus gražinta savininkams. Už naudojimąsi visiems bus atlyginta. Atlyginimas mokamas už kiekvieną parą tokiomis normomis:

už autobusą	14 litų
„ sunkvežimį	8 „
„ keleiv. automobilį	4 „
„ traktorių	2 „
„ motociklą	1 „
„ porinį vežimą su arkliais ir vežėju	12 „
„ vienkinkį vežimą su arkliais ir vežėju	9 „
„ arklį	3 „
„ vežimą	1 „
„ pakinktus	0,5 „
„ balną	0,5 „

Be to, autosunkvežiminių savininkams dar atlyginama už nuvažiuotą kilometrą: autobusų, sunkvežiminių ir keleivinių automobilių 17—40 ct (pagal rūšį) ir motociklų 8—10 ct. Jei kurą ir tepalą duoda kariuomenė, tai už jį atskaitoma rinkos kaina.

Kariuomenė turi teisę paimti susisiekimo priemones su palydovais. Jiems atlyginama už sugaištą parą tokiomis normomis: visiems šoferiams 8 litai, motociklų vairuotojams 6 litai ir vežėjams 3 litai.

Nustatytosios atlyginimo normos yra pakankamai aukštos ir kiekvieną gali patenkinti. Taigi, niekas nėra ir nebus verčiamas teikti kariuomenei reikmenis nemokamai. Nieko nebus mokama tikrai už pasinaudojimą trobesiais, nes įstatymas numato, kad už trobesius mokama tik karo, o ne žygio, kaip dabar buvo, metu.

Reikia tačiau įsidėmėti, kad kariuomenė nieko, išskyrus maisto produktus ir kitus smulkius reikmenis, neperka, o tikrai paima laikinai naudotis. Kai kur, paimant reikmenis kariuomenei, buvo pareikšta, kad jie perkami, ir savininkai yra net gavę dalį pinigų — šitie pinigai yra tikrai atlyginimo už naudojimąsi avansas, iš kurio reikės atsiskaityti: jei avanso bus gauta per mažai — bus pridėta, jei per daug — reikės dalį gražinti.

Jeigu kas nors savininkui negalėtų būti gražinta (būtų dingę, sunaikinta, nerasta ir pan.) ar būtų padaryta bet kurių nuostolių, tai visa bus pilnai atlyginta. Skundus reikia pranešti savivaldybei ar karo komendantui per 3 dienas po nuostolių padarymo ar sugadintų reikmenų gražinimo. Nuostoliams tikrai įvertinti bus sudarytos specialios likvidacinės komisijos.

KARIUOMENĖ

Lietuvos kariuomenės laikraštis

Kaunas, Miškų g-vė 16, „K A R Y S“ Telef. per Kar. Št. 56

Leidžia

Kar. Št. Spaudos ir Švietimo Skyrius

Redaktorius

Kapitonas Simas Urbonas

Honorarų gauti ir viešais kitais reikalais redakcija ir administracija priima ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais. Išimtis — atvykusiems iš provincijos.

Prenumerata: puskarininkams, kareiviams ir moksleiviams metams — 5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt., Užsienyje, be Latvijos ir Estijos, dvigubai.

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

Anksčiau buvo manyta, kad teks pradėti daryti rekvizicijas. Žinių apie tai pasirodė net spaudoje. Šiandien nuo to atsisakyta ir jokių rekvizicijų nenumatoma. Jei kariuomenė vietomis ir yra dariusi rekvizicijų, paimdama maisto produktų, kuro ir pan., tai gautą ružavą kvitą reikia pristatyti artimiausiam intendantūros sandėliui, ir kvitas bus tuojau apmokėtas.

Iš viso to matyti, kad kariuomenė jokia atveju niekam nenori padaryti nuostolių ir nieko nenori skriausti ar reikalauti dovanai. Atvirkščiai, už viską atlyginama aukštomis normomis. Nereikia aiškinti, kad kiekvieno piliečio pareiga visus kariuomenės reikalavimus tuojau patenkinti ir visas natūralines prievoles tinkamai ir skubiai atlikti. Sukti galvos dėl nuostolių ar atlyginimo nereikia — pati kariuomenės vadovybė rūpinasi, kad niekas nebūtų sugadinta, ir kad už visa būtų atlyginta. Tam vedamos įvairios knygos, kuriose kiekviena natūralinė prievolė smulkiai įrašoma ir sunumeruojama. Atsisakymas, delsimas ar kliudymas natūralines prievoles atlikti yra pavojaus metu nusikaltimas, galys būti labai pavojingas. Todėl už šį nusikaltimą gali būti baudžiama pinigais ligi 5.000 litų, areštu ligi 3 mėn., arba abiem bausmėm drauge.

Įvesta visuotinė darbo prievolė

Susidėjus įvairioms aplinkybėms, vidaus reikalų ministras, pasirėmęs nepaprastojo meto įstatymu, rugsėjo 22 d. paskelbė įsakymą, kuriuo visoje Lietuvoje įvedama darbo prievolė, kuri pavesta organizuoti apskričių viršininkams. Darbo prievolė įvesta viešiesiems darbams, ji yra visuotinė ir visiems privaloma. Tai lygiai tokia pat Tėvynės tarnyba, kaip ir karo prievolė, ir labai reikalinga ir naudinga, ypač šio meto sąlygomis.

Darbo prievolės atliekami viešieji darbai apims beveik visas mūsų valstybinio gyvenimo sritis. Darbo prievolės būdu organizuojami viešieji darbai: kraštui ginti, gyventojų gyvybei, sveikatai bei turtui saugoti, viešiesiems keliams tiesti, tiltams statyti ir taisyti, viešojo naudojimo trobesiams statyti bei taisyti, valstybės, savivaldybių įstaigų bei įmonių normaliam veikimui laiduoti, privatių įstaigų, įmonių, žemės ūkio darbams, kurie reikalingi kraštui būtinomis medžiagomis, energija, gaminiais ar maistu aprūpinti. Taigi, darbo prievolės užsimoti viešieji darbai labai platus ir dideli.

Darbo prievolei atlikti šaukiami pirmiausia tie žmonės, kurie tinka organizuojamam darbui ir neturi nuolatinio užsiėmimo ar darbo. Turį nuolatinį užsiėmimą ar darbą, pašaukti darbo prievolės ir ją atlikti, turi teisės grįžti į savo tarnybas ar darbo vietas. Nuo darbo tarnybos yra atleidžiami: pašauktieji karo tarnybai, dvasininkai, moksleiviai mokslo metu, valstybės, savivaldybių, privatių įstaigų bei įmonių tarnautojai darbo metu, dirbantieji sezoninius darbus žemės ūkyje, išskyrus viešuosius darbus kraštui ginti. Už atliktus darbus atlyginimas numatytas mokėti per vietos savivaldybės. Nusizengę darbo prievolės įstatymui griežtai baudžiami.

Įvedus darbo prievolę, bus galima sutvarkyti ir atlikti daug darbų, kurie dėl nepaprasto meto, pašaukus nemažą atsarginių, būtų galėję susitrukdyti. Darbo prievolė nemažą prisidės ir prie mūsų tautos sudrausminimo, darbo pamėgimo ir auklėjimo.